

Kocsis Gergő:
Engedélyezett háború?

A nemzetközi jog egyik legérdekesebb intézménye, amikor a nemzetközi közösség megtárgyalja és engedélyezi, hogy katonai beavatkozás történjen valahol a világban. Kissé talán eufemisztikusan hangozhat, hogy ezt a mechanizmust az Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) Alapokmányának VII. fejezetében úgy hívják, hogy **Eljárás a béke veszélyeztetése, a béke megszegése és támadó cselekmények esetében**.

Az ENSZ-nek a fent megnevezett eljárása a Biztonsági Tanácsában zajlik. A Biztonsági Tanács 15 tagja közül öt állandó, további 10 tagot pedig az ENSZ Közgyűlése választ meg olyan módon, hogy világ országai földrajzilag arányosan legyenek képviselve. Az öt állandó tagnak azaz, az Amerikai Egyesült Államoknak, az Egyesült Királyságnak, Franciaországnak, Kínának és Oroszországnak, mint széles körben ismeretes, úgynevezett vétó joga van. A szabályozás valójában azt mondja ki az ENSZ Alapokmányának 27. cikkének 3. pontjában, hogy a Biztonsági Tanács a határozatait tagjainak az összes állandó tagok egybevágó szavazatait magában foglaló kilenc igenlő szavazatával kell meghoznia. Az Alapokmány szövegével ellentétben azonban a tartózkodás nem tekinthető vétónak, kizárólag az, ha egy állandó tag nemmel szavaz.

A béke veszélyeztetése, a béke megszegése és a támadó cselekmények esetében az Alapokmány VII. fejezetének a cikkeit lehet alkalmazni, amelyek bizonyos fokozatosságot mutatnak: lehet rendszabályokat alkalmazni (40. cikk), ennél súlyosabb a gazdasági kapcsolatok és a közlekedési, postai és hírközlési forgalom teljes vagy részleges felfüggesztése és a diplomáciai kapcsolatok megszakítása (41. cikk). Az Alapokmány 42. cikke már lehetővé teszi a Biztonsági Tanács számára, hogy fegyveres erőket alkalmazzon. Azonban itt még nem egy katonai akcióról van szó, csupán annak a lehetőségét veti fel, hogy **a fegyveres erők tüntetőleg felvonuljanak, blokádot alkossanak**, vagy egyéb műveletet hajtsanak végre.

A fegyveres erők tényleges alkalmazására az ENSZ Alapokmány 43. cikke alapján kerülhet sor. Ennek értelmében, **ha a Biztonsági Tanács a fegyveres erők alkalmazásáról határoz, akkor egy megállapodás születik** ennek feltételeiről, többek között arról, hogy a tagállamok fegyveres erőket biztosítsanak vagy segítsék és megkönnyítsék ezek alkalmazását, úgy mint hogy egy tagállam csapatok szabad átvonulását engedélyezi.

A megállapodás azért is fontos, mert ebben meghatározásra kerül a fegyveres erők száma és neme, továbbá a készenlétük fokát és az elhelyezésüket is meg kell állapítani. A megállapodást vagy megállapodásokat minél előbb le kell tárgyalni és a fegyveres erők alkalmazásához egy Vezérkari Bizottság létrehozása is szükséges lehet, amely segíti a fegyveres erők koordinálását. A Vezérkari Bizottság tagjait a résztvevő tagállamok vezérkari főnöke teszik ki. A katonai akciókra vonatkozó cikkeik alkalmazására eddig többször is sor került, amelyek közül talán a leghíresebb az ENSZ BT 82. sz. határozata, amely a koreai háború jogalapjaként szolgált. A közelmúlt történelmének leghíresebb

esete pedig a líbiai katonai akció, amely már a 2011-es arab tavasz következménye. Az ENSZ BT 1973. sz. határozata Líbiában több különböző eszköz használatát tette lehetővé, nemcsak teljes és megerősített fegyver embargót alkalmazott, hanem az ország területe felett létrehozott egy repüléstilalmi zónát is.

A határozat ezenkívül lehetővé tette bármely eszköz használatát a civil lakosság védelmében, külföldi megszálló erőkön kívül. Természetesen vitatható a határozat értelmében a később kialakult katonai beavatkozás határa, tekintve, hogy szárazföldi katonai segítséget is kaptak a felkelők a Kadhafi rezsimmel szemben. Amit viszont a határozat megszületésének sorsát illetően érdekes kiemelni, hogy a határozatot olyan módon sikerült elfogadni, hogy Kína és Oroszország nem vétózta meg, viszont tartózkodott, mint ahogyan egyébként Németország is.

A szíriai polgárháború két éve folyik és több tárgyalás témája volt az ENSZ Biztonsági Tanácsában. 2013 augusztusában arról kezdtek hírek kiszivárogni, hogy vegyi fegyverek kerültek bevetésre a konfliktusban. Ez a fejlemény mozgásba hozta a nemzetközi közösséget, amelynek több tagja, többek között Barack Obama korábban úgy nyilatkozott, hogy a vegyi fegyverek bevetése egy vörös vonal, melynek átlépése szankciókat fog maga után vonni. A Biztonsági Tanácsban az Egyesült Királyság indítványozta egy olyan határozat meghozatalát, amely lehetővé tenne egy katonai akciót Szíriában.

A határozat-tervezetről jelenleg is tárgyalnak, sajtóértesülések szerint Oroszország nem kíván szavazni a határozatról, míg Kína elkerülné vétójogának alkalmazását az ügyben. Amíg a tárgyalások folynak, addig marad a kérdés: sor kerül-e egy újabb engedélyezett háborúra?